

**NOILE PREVEDERI LEGALE ÎN MATERIA DREPTULUI
INTERNAȚIONAL PRIVAT PRIVIND CALIFICAREA
NOȚIUNII DE REȘEDINȚĂ OBIȘNUITĂ**

Igor ȘEREMET

CZU: 341.96: 347.65

seremet.igor1981@gmail.com

La 15.11.2018, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr.133 privind modernizarea Codului civil și modificarea unor acte legislative în scopul transpunerii multiplelor reglementări ale UE [1], printre care se regăsesc și Regulamentul (UE) nr.650/2012 din 4 iulie 2012 al Parlamentului European și al Consiliului privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor [2], Regulamentul (CE) nr.593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) [3] și Regulamentul (CE) nr.864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II) [4], care privesc nemijlocit și Cartea V din Codul civil al Republicii Moldova nr.1107/2002 – *Dreptul internațional privat* [5].

Printre multiplele modificări se regăsește una cheie, și anume, substituirea în majoritatea normelor conflictuale a punctului de legătură „domiciliu” cu „reședința obișnuită”, care privește nu doar persoanele fizice (inclusiv cele care desfășoară activitate profesională), dar și persoanele juridice.

După doctrinara Valeriu Babără, „În urma modificărilor operate la Codul civil prin Legea nr.133/2018, Cartea a cincea nu face nicio referire la domiciliu, ca punct de legătură al normei conflictuale *lex domicilii* în materia statutului personal, condițiilor de fond ale actelor juridice etc. Astfel, Codul civil a înlocuit integral domiciliul cu reședința obișnuită, ca punct de legătură” [6, p.45].

Elementele prin care se stabilește legătura dintre un raport juridic cu element de extraneitate și o lege (sistem de drept) se numesc puncte sau elemente de legătură.

Respectiv, elementul sau punctul de legătură reprezintă dispoziția normei conflictuale, adică acea parte a normei care indică sistemul de drept aplicabil unei categorii de raporturi juridice la care se referă norma respectivă.

În acest context, reședința obișnuită, conform sistemului de drept conflictual al Republicii Moldova, reprezintă punct de legătură pentru următoarele principale categorii de raporturi juridice:

- Statutul personal – art.2686 alin.(2) Cod civil RM;
- Condițiile de fond ale actelor juridice – art.2616 alin.(2) Cod civil RM;
- Condițiile de formă ale actelor juridice în general – art.2614 Cod civil RM;
- Condițiile de fond pentru obligațiile contractuale, în absența alegerii convenite de părți – art.2618 Cod civil RM;
- Obligațiile contractuale, în anumite cazuri – art.2633 alin.(2) Cod civil al RM;
- Relațiile succesoriale – art.2657 alin.(1) Cod civil al RM.

Astfel, prin introducerea în dreptul Republicii Moldova a noțiunii de „reședință obișnuită”, autorii modernizării Codului civil au provocat eventuale conflicte de calificări privind determinarea sistemului de drept aplicabil interpretării semnificației reședinței obișnuite ca punct de legătură.

Conflictul de calificări reprezintă situația care apare în momentul când noțiunile din conținutul și/sau legătura unei norme conflictuale au semnificații diferite în sistemele de drept susceptibile a se aplica raportului juridic cu element de extraneitate.

Din păcate, conform art.38 alin.(1) prin coroborare cu art.39 alin.(1) Cod civil al RM, domiciliul persoanei fizice este locul unde aceasta își are reședința obișnuită, dovada căruia, până la proba contrară, se face prin mențiunea din buletinul de identitate sau, după caz, în alt act de identitate prevăzut de lege.

Respectiv, noțiunea *reședința obișnuită* coincide, în principiu, cu cea de domiciliu, așa încât sistemul de drept aplicabil poate fi denumit, în ambele cazuri, *lex domicilii*.

Sub aspect comparativ, prezintă interes reglementările sistemului de drept românesc privind semnificațiile ambelor noțiuni, și mai cu seamă,

domeniile de aplicare ale domiciliului și reședinței obișnuite pentru a nu fi provocate conflicte de calificări la interpretarea acestora.

În sensul Secțiunii a 2-a a Capitolului III al Titlului II din Cartea I a Codului civil al României [7], domiciliul este mai mult o instituție de drept intern care operează localizarea juridică a fiecărui individ și servește exercitării drepturilor și libertăților sale civile, dovada căreia, până la proba contrarie, se face cu mențiunile cuprinse în cartea de identitate.

Totodată, legislatorul român, în spiritul legislației comunitare care a stat la baza modernizării Codului civil din Republica Moldova, prevede aplicarea noțiunii de „reședință obișnuită” doar în calitatea punctului de legătură în structura normelor conflictuale din Cartea a VII-a a Codului civil al României, intitulat – *Dispoziții de drept internațional privat*, fiind aplicată doar raporturilor juridice civile cu elemente de extraneitate.

Mai mult decât atât, în sensul art.2570 Cod civil al României, întru evitarea conflictelor de calificări, a fost prevăzută o calificare legală a noțiunii de „reședință obișnuită” aplicabilă nu numai persoanelor juridice, dar și celor juridice, și anume:

- cea a *persoanelor fizice* este statul în care persoana își are locuința principală, chiar dacă nu a îndeplinit formalitățile legale de înregistrare;
- cea a *persoanei fizice care acționează în exercițiul activității sale profesionale* este locul unde această persoană are stabilimentul său principal.

Pentru determinarea locuinței principale vor fi avute în vedere acele circumstanțe personale și profesionale care indică legături durabile cu statul respectiv sau intenția de a stabili asemenea legături.

- cea a *persoanei juridice* este statul în care aceasta își are stabilimentul principal.

Stabilimentul principal al unei persoane juridice este locul unde aceasta și-a stabilit administrația centrală.

- *dovada reședinței obișnuite se poate face cu orice mijloace de probă.*

Concluzii:

1. În majoritatea sistemelor de drept continental, instituția domiciliului se aplică în raporturile de drept intern, iar cea a reședinței

obișnuite ca element structural al normelor conflictuale specifice raporturilor juridice cu element de extraneitate.

2. Modernizarea din 2019 a Codului civil al Republicii Moldova, în special, al Cărții a V-a: *Drept internațional privat*, pe lângă crearea multiplelor lacune, a mai provocat și problema eventualelor conflicte de calificări privind noțiunea de *reședință obișnuită*, inclusiv incertitudine în domeniile de aplicare, precum și efectele corespunzătoare, în măsura în care, în calitate de punct de legătură specifică normelor conflictuale privind raporturile juridice cu elemente de extraneitate este echivalată cu domiciliul, instituție specifică raporturilor de drept comun.

3. Cu titlu de excepție, în unele sisteme de drept (Anglia, Norvegia, Danemarca etc.) domiciliul este punct de legătură în raporturile juridice privind starea civilă și capacitatea persoanei fizice, în vederea determinării legii naționale a persoanei fizice, care în dreptul continental se determină conform regulii generale după cetățenia acesteia.

Referințe:

1. Publicată în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* din 14.12.2018, nr.467-479, art.784 (în vigoare din 14.01.2019, cu unele excepții).
2. Publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* L 201 din 27 iulie 2012.
3. Publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* L 177 din 4 iulie 2008.
4. Publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* L 199 din 31 iulie 2007.
5. Publicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.82-86 din 22.06.2002, art.661 Republicat: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.66-75, din 01.03.2019 art.132
6. BABĂRĂ, V. *Drept internațional privat. Curs universitar*. Ediția a VI-a. Chișinău: Bons Offices, 2020. 416 p. ISBN 978-9975-87-566-0.
7. Adoptat prin Legea nr.287/2009, publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 511 din 24 iulie 2009, care a fost modificată prin Legea nr.71/2011 și rectificată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 427 din 17 iunie 2011 și în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 489 din 8 iulie 2011.